

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVI Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23. ILL. TOREK, 5. DECEMBRA (DECEMBER 5), 1944 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 237

Ameriška armada drobi odpor nemške sile v osrčju Siegfriedove linije

Tretja ameriška armada drobi odpor nemške sile v osrčju Siegfriedove trdnjavske linije. Ameriška pehotna divizija se vali proti Saarbrückenju, glavnemu mestu Saarske kotline. — Rusi okupirali zadnje nemške trdnjave na severozapadni strani Budimpešte in del proge železnice Budimpešta - Zagreb - Trst. — Ameriški velebomniki spet napadli japonsko glavno mesto

PARIZ, 4. dec.—Tretja ameriška armada je obnovila ofenzivo na 21 milj dolgi fronti v Lorenu in se približala Saarbrückenju, glavnemu mestu Saarske kotline.

Ameriške čete so pognale sovražnika iz mesta Saarlauterna, zapadno od reke Saar in udrle čez zavzete moste pod točo krogel, ki jih sovražnik spljše iz Siegfriedove trdnjavske linije.

RIM, 4. dec.—Angleške čete so razorožile 300 grških partizanov, ki so vkorakali v Atene, glavno mesto Grčije. Drugo poročilo pravi, da so angleške čete zajele 800 grških partizanov in da Grčiji preti civilna vojna.

PARIZ, 4. dec.—Tretja ameriška armada drobi odpor nemške sile v osrčju Siegfriedove trdnjavske linije. Okupirala je most na reki Saar po ljuti bitki s sovražnikom. Oklopne in pehotne kolone so prekorčile most in zasedle nove pozicije na južni strani Saarlauterna.

Peta pehotna divizija ameriške armade pod poveljstvom generala Stafford L. Erwina se vali proti Saarbrückenju, glavnemu mestu Saarske kotline. Prve čete so oddaljene samo osem milj od Saarbrückena. Nemške čete so se umaknile iz Limberga. Pred umikom so razdejale poslopja in druge objekte.

Prva ameriška armada, katere poveljnik je general Hodges, je prekorčala reko Inde in zasedla Inden, Lucherberg, Luchem in Brandenberg. Zdaj prodira proti reki Roer na 12 milj dolgi fronti.

Devet milj severozapadno od Durena je v akciji proti Nemcem deveta ameriška armada. Ta je zasedla več strateških pozicij na ozemlju med Linnichem in Julichem. Nepotrdjeno poročilo pravi, da je Julich padel. To mesto leži na zapadni strani reke Roer.

Druga britska armada je obnovila ofenzivo proti nemški sili v vzhodni Holandiji. Zasedla je Venlo, zadnje nemško trdnjavo ob reki Meuse.

Na južnem koncu zapadne fronte so ameriške in francoske čete pognale ostanke nemške sile iz Strasbourga, glavnega mesta Alzacije. Nemci so razdejali tri mostove na reki Reni pri Strasbourgu.

Čete sedme ameriške armade so se približale Salestatu, komunikacijskemu središču. 27 milj južnovzhodno od Strasbourga, po zdrbitvi protinapadov nemških oklopnih kolon. Petnajst milj severno od Strasbourga so ameriške čete okupirale Ebersheim, Friesenheim in Orschwiller.

Prva francoska armada je pognala Nemce s hribov ob dolini Thur, 20 milj severozapadno od Mulhousa, in zasedla pet naselbin.

London, 4. dec.—Ruske armade so okupirale Miskolc, Satoraljaiuhely in Dunafoldvar, zadnje nemške trdnjave na severozapadni strani Budimpešte, v prodiranju proti glavnemu obrambnemu mestu ob reki Donavi. Miskolc je imel pred vojno 73.000 prebivalcev.

BITKE MED LEVIČARJI IN ROJALISTI V ATENAH

Petnajst oseb ubitih in 148 ranjenih
BRITSKI TANKI V AKCIJI

Atene, Grčija, 4. dec.—Policija je streljala na člane levičarske grupe EAM, ki so demonstrirali proti odredbi vlade glede razorožitve vseh gerilcev. Predsednik vlade je Georges Papanreou. Petnajst oseb je bilo ubitih in najmanj 148 ranjenih.

Bitke med levičarji in rojalisti so divjale tudi v predmestju Aten. Papanreou je obdolžil voditelja levičarjev podžigalja civilne vojne v Grčiji. Premier je iz namena, da prepreči nove izgrede, izdal dekret, da se ne sme nihče pokazati na ulicah Aten in Pireja, pristanišnega mesta, od sedme ure zvečer do šeste ure zjutraj.

Britski tanki in oklopna vozila stražijo ulice grškega glavnega mesta. Ameriška letala so se pojavila in krožila nad Atenami večer popoldne, ko se je velika množica zbirala pred poslopjem ameriškega poslanstva.

Papanreou je prepovedal napovedane demonstracije članov EAM danes, toda ti so jih vseeno oklicali. Osrednji odbor EAM je zapretil z oklicem generalne stavke v znak protesta proti vladi.

Policija je zastražila dostope do glavnega atenskega trga, kjer so zbrani britski tanki in pripravljeni za akcijo.

Streljanje se je pričelo, ko je množica predrli policijski kordon in se začela valiti proti vladni palači ter grobnici neznanega grškega vojaka. Demonstracije so razvili komunistične zastave poleg grških, ameriških in britskih. Streljanje na množico je odredil policijski načelnik Ebert. Več ljudi je obležalo na tleh, ko so jih zadele krogle.

Vladna kriza se je poostрила, ko je šest ministrov, reprezentantov levičarskih grup, resigniralo v znak protesta proti odredbi glede razorožitve gerilcev. General Ronald Mackenzie Scobie, britski poveljnik zavezniških sil v Grčiji, je naznanil, da bo podpiral sedanjo grško vlado, čeprav nima zaslombe pri ljudstvu.

General Marshall svari tirane

Amerika bo preprečila agresije

Washington, D. C., 4. dec.—General George C. Marshall, šef generalnega štaba, je dejal, da rekord Amerike v tej vojni je svarilo tiranom, da bo Amerika v bodočnosti s svojo oboroženo silo skrbela za preprečitev agresije.

“Vojne so velike tragedije človeškega plemena,” je rekel general. “Ameriška oborožena sila je na bojiščih že demonstrirala svojo učinkovitost. Amerika bo tudi v bodočnosti skrbela, da na svetu ne bo prostora za tirane in agresorje.”

Marshall je ponovno napovedal neizbežnost poraza nemške sile v Evropi in japonske na Pacifiku.

Stavkarji v Detroitu se vrnili na delo

Detroit, Mich., 4. dec.—Okrog 4000 delavcev, ki so zastavkali v tovarnah Briggs Mfg. Co., se je danes vrnilo na delo. Stavka v tovarnah Graham-Paige Motor Co. bo tudi preklicana.

Domače vesti

Nova grobova
Chicago, — Dne 1. dec. je umrl Matt Jankovich, doma iz Bele Krajine in star 60 let. Bil je samski in v Ameriki 40 let. — V Berwynu je umrl Charles Vesel, star 49 let in doma od Ribnice na Dolenjskem. Podlegel je raku. Zapušča dva brata in dve sestri.

Popravek
Strabane, Pa. — V poročilu Prosveti z dne 30. nov. glede smrti Franka Boleta je rečeno, da zapušča hčer. V resnici ne zapušča nikogar, ker je bil samski.

Iz Clevelanda
Cleveland, — Dne 29. nov. je umrl v bolnišnici Anton Maver, star 71 let in doma iz Žužemberka, odkoder je prišel v Ameriko pred 52 leti. Bil je član ličarske unije. Zapušča ženo, tri sinove in dva brata. — Pri družini Dan Nagode v Collinwoodu so se ustavile rojnice in pustile hčerko. — V bolnišnici St. Alexis se nahaja Pauline Marik, hči družine Frank Strumbly, ki se je podvrgla operaciji na slepiču. — Družini Frank in Della Maver je umrla 21 mesecev stara hčerka. Poleg staršev zapušča tri brate in sestro. — Iz bolnišnice se je vrnil na svoj dom v Collinwood John Bostjančič. — V Franciji je bil 12. nov. ubit Pfc. Ludwig Laurich, sin družine Frank Laurich iz Collinwooda. Poleg staršev zapušča ženo, dva brata in tri sestere. V armadi je bil eno leto in devet mesecev. — Isti dan je padel v Franciji Sgt. Peter Bostick, sin družine J. Bostick iz Collinwooda, star 27 let. Bojeval se je v 9. armadi. K vojakom je šel junija 1941, preko morja pa preteklega avgusta. Poleg staršev zapušča ženo, dva brata (enega v Franciji) in sestro. — Dne 11. sept. je bil ranjen v Franciji Sgt. John P. Mikulak iz Collinwooda, star 23 let. Po ozdravitvi je bil poslan zopet na fronto, zdaj pa je spet v bolnišnici. Pri vojaki je od julija 1942 in preko morja od preteklega junija. — Iz bolnišnice se je vrnila na svoj dom Mary Sholar.

Eden zagovarja britsko politiko

Minister zanikal obdolžitve kritikov

London, 4. dec.—Protesti proti uporabljanju britske oborožene sile za vzdrževanje konservativnih vlad v osvobojenih evropskih državah proti volji prizadetih ljudstev so dobili odmev v deklaraciji zunanjega ministra Anthonyja Edena. On je v parlamentu odločno pobijal obdolžitve kritikov, da britska politika izživa odpor.

Eden je zagovarjal politiko britske vlade. Dejal je med drugim, da je Velika Britanija prej podprla maršala Tita, poveljnika jugoslovanske osvobodilne armade, kot pa Rusija. S tem je demonstrirala svojo nepristranost.

Jugoslavija prevzela nemška posestva

Sole na Korčuli in Braču odprle vrata

Washington, D. C., 4. dec.—Sovjetska časniska agentura Taas poroča iz Belgrada, da je komisariat za industrije in trgovino odbora za osvoboditev Jugoslavije odredil podžavljenje 2000 industrijskih in trgovskih podjetij, več bank in 30.000 posestev, katere so posedovali Nemci.

Odredba je bila izdana v smislu sklepa jugoslovanske skupščine. Ta določa podržavljenje premoženja Nemcev, vojnih zločincev in njihovih pajdašev. Poročilo dostavlja, da so bili imenovani upravitelji za nekatera konfiscirana podjetja.

General De Gaulle pri Stalinu

Moskva, 4. dec.—General Charles de Gaulle, predsednik začasne francoske vlade, ki je dospel v Moskvo, je imel razgovor z maršalom Stalinom v Kremlinu. Z generalom sta dospela v Moskvo zunanji ministri Georges Bidault in Roger Garreau.

Sen. Vandenberg zavrnil očitke

Anglija in Francija odgovorni za polom Lige narodov

Washington, D. C., 4. dec.—Senator Arthur H. Vandenberg, republikanec iz Michigana, je odločno zavrnil očitke, da je sedanji svetovni kaos povzročila Amerika, ker se ni pridružila Ligi narodov po zaključitvi prve svetovne vojne. Očitke je izrekel Lloyd George, britski premier v času prve svetovne vojne.

Vandenberg, član senatnega odbeka za zunanje zadeve, je dejal, “da je glavni vzrok poloma Lige v tem, ker Velika Britanija in Francija nista držali Nemčije razorožene po sklenitvi miru v Versaillesu. Lloyd George je sicer veličasten patrijarh, toda njegovi očitki, da je Amerika odgovorna za sedanjo vojno, nimajo podlage.”

Senator je dalje rekel, da Amerika ni nikdar v svoji zgodovini prelomila danih obljub in je vedno držala svojo besedo. Nihče ji ne more očitati, da ne izpolnjuje zagotovil.

Eden zagovarja britsko politiko

Minister zanikal obdolžitve kritikov

London, 4. dec.—Protesti proti uporabljanju britske oborožene sile za vzdrževanje konservativnih vlad v osvobojenih evropskih državah proti volji prizadetih ljudstev so dobili odmev v deklaraciji zunanjega ministra Anthonyja Edena. On je v parlamentu odločno pobijal obdolžitve kritikov, da britska politika izživa odpor.

Eden je zagovarjal politiko britske vlade. Dejal je med drugim, da je Velika Britanija prej podprla maršala Tita, poveljnika jugoslovanske osvobodilne armade, kot pa Rusija. S tem je demonstrirala svojo nepristranost.

Člani delegacije CIO v Londonu

London, 4. dec.—Delegacija Kongresa industrijskih organizacij je dospela v London. To tvorijo Sidney Hillman, predsednik unije Amalgamated Clothing Workers in načelnik odbora za politično akcijo; R. J. Thomas, predsednik avtne unije, in Emil Rieve, predsednik teksi-tilne unije. Udeležili se bodo mednarodne delavske konference, ki se bo vršila v Londonu.

Pet nemških častnikov obsojenih v smrt

London, 4. dec.—Pet nemških vojaških častnikov, ki so bili obtoženi masnega pobijanja jetnikov v koncentracijskem taborišču pri Lublinu, Poljska, je bilo obsojenih v smrt na večletih. Šesti obtoženelec je izvršil samomor. Obsodbo je izrekel rusko sodišče.

ADF SE BO POGAJALA Z RUDARSKO UNJO

Green dobil navodila od članov eksekutivnega sveta

POVABILO BRITSKIH UNIJ ZAVRNJENO

Washington, D. C., 4. dec.—William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je naznanil po seji članov eksekutivnega sveta, da je dobil navodila, naj naveže stike z Johnom L. Lewisom, predsednikom rudarske unije UMWA, in aranžira konferenco z namenom, da se 600.000 rudarjev vrne v ADF. Green je namignil, da bodo zaedni koraki storjeni pred sejo članov eksekutivnega sveta, ki se bo vršila 5. februarja prihodnjega leta v Miamiju, Fla.

Člani eksekutivnega sveta so tudi priporočili Greenu, naj obnovi razgovore z voditelji unij Kongresa industrijskih organizacij. ADF ima posebni odbor, čigar člani so naredili že več poskusov za vrnitev unij CIO v federacijo, ki pa so se izjalovili. Green in George Meany, tajnik-blagajnik ADF, sta na podlagi navodil zavrnila povabilo Walterja Citrineja, predsednika Kongresa britskih strokovnih unij, naj ADF pošlje reprezentante na mednarodno delavsko konferenco, ki se bo vršila v februarju v Londonu.

“Predsednika Kongresa britskih strokovnih unij bomo ponovno obvestili o našem stališču,” je rekel Green. “Mednarodna zveza strokovnih unij je edina, ki lahko skliče mednarodno delavsko konferenco. Voditeljem slednje bomo svetovali naj bi se vršile diskuzije o svetovnih delavskih problemih.”

Unije CIO in ruske strokovne unije niso vključene v mednarodni zvezi delavskih unij. Green in drugi voditelji ADF trdijo, da so unije CIO rebelne in dualne organizacije, o ruskih pa trdijo, da niso svobodne, temveč le orodje sovjetske vlade. Unije CIO in ruske unije so sprejele povabilo, naj se udeležijo mednarodne delavske konference.

Stališče članov eksekutivnega sveta ADF je nov dokaz, da ne bo prišlo do sprave med njimi in voditelji unij CIO.

Delavci zapuščajo nemške tovarne

Vojaške straže ob meji ojačane

Bern, Švica, 4. dec.—Čez pol milijona delavcev, ki so garali v nemških vojnih tovarnah in na kmetijah v pokrajini Baden, je pobegnilo, se glase sem dospela poročila.

Večino ubežnikov tvorijo Francozi, Belgijci in Čehi. Ti se zdaj skrivajo v Črnem gozdu in čakajo na priliko za beg v Švico.

Novi izgredi izbruhnili v Rimu

Rim, 4. dec.—Več oseb je bilo ranjenih v novih izgredih, ki so sledili, ko je grupa levičarjev skušala razbiti shod demokratske stranke. Enzo Selvaggi, tajnik stranke, je moral prekiniti svoj govor. V tej stranki so monarhisti.

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (Iven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta...

Cene oglasov po dogovoru. Rokovisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned.

Naslov na vse, kar ima stik z listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

PRISPEVKI ZA RELIF

Clinton, Ind.—Ko mi je Jack Kosmač iz Univerzala izročil nabrano vsoto \$10.50 v pomoč bednim v stari domovini...

Po \$5 so prispevali Anton Kodrič, Aljo Potter (okrajni šerif), Ignac Vrbič in Andrej Bezevičar...

Frances Hudomal.

O PRISPEVKIH IN POMOŽNI AKCIJI

Strabane, Pa.—Podružnica št. 55 SANSa se je takoj odzvala apelu za nabiranje obleke in denarnih prispevkov...

Pri relifnem delu so vršili delo sledeči: Joe Boštjančič, John Zigmant, Frank Martinčič, M. Žagar, Frank Zele, Ignac Tomšič...

Prispevki: Društvo 138 SNPJ \$100, društvo 153 KSKJ \$100.

dramski klub Soča \$50, gospodinjki odsek društva 138 SNPJ \$50; po \$25: Slovenska ženska zveza, Slovensko hranilno in posojilno društvo...

Po \$5: Mary Polh, August Riska, John Zužek, John Progar st., Amalia Krulc, Albin Florjančič, James Bradač, John Kovac, Terček lokal, Joe Boštjančič, John Skok, John Terel, Paul Posega, John Koklič, družini Joe Koklič in Frank Tomšič...

Po \$2: družine Tony Kogovšek, John Podboy, Mike Curtis, Jakob Kocjan, Henry Mikec, Jakob Vehar, Tony Sušelj, Frank Tomšič, Martin Žagar, Anton Bric, John Albenini, Tony Bevec ml., Frances Cook, John Vrhovnik, John Cadez, Josephine Garmovšek, Martin Kolavec, Frank Batista, Anton Lavrič, Ivanka Sedmak, James Tomšič, Joe Sedmak, Joe Verček, Peter Slabe, Josephine Šuštaršič, Steve Paick, John Krašna, Louis Polk in neimenovan; William Smith \$2.50.

Po \$1: Fred Lurič, Louis Felten, Helen Terčelj, Joe Mavrič, Charles Popovič, John Stanizen, Dole Tomšič, Emro Lesso, John Chismody, Joe Progar, Frank Vende, P. Verček, John Oklešen ml., Frank Oklešen, Adolf Kirm, Joe Yarkovsky, Olga Fecondy, Frank Batis, Joe Many, Frank Ducec, Annie Smerdel, Margaret Ullam, Jacob Lax, Andy Masek, Frances Smerkar, Frank Strniša, Mrs. Blandini, Joe Kirm, Frank Fetecko, Frank Matia, Frank Kmet, John Belensky, John Pleskovic, Frank Midofec, Frances Midofec, John Urbančič, James Scabie, Frank Fazzole, Robert Crawford, Zorka Tomšič, Chas. Orenič, Rose Koplin, John Fisher, Joe Delost, Frances Koklič, John Lesko, Mary Potočar, Martin Oklešen, John Cvetan ml., Mary Seničar, John Skowran, Frank Sketeln, Frank Kavšek, Pete Cargnoni, Andy Juruš, Matt Kobacky, Anton Tomšič, Joseph Verček, Louis Potočar, Joe Ribar, John Bobnar, Mildred Podboy, Amalia Česnik (\$1.50), Anton Kirm (\$1.50), Louis Harol, Recel Turko, Annie Klč-

maje, Frank Majzel, George Sedora, Mary Turko, John Verček, Frank Senkinc, George Skowarno, Adolf Tomšič, Steve Hastinsky, Frank Kral, Peter Perenič, Luzinsky, Rozman, Kaminsky, Palinsky, Burr, John Hochkraut, Ahačič, Tusta, Frank Novak, John Flavor, Ed Lewis, Joe Može, Mary Nemanic, John Kopirtinsky, Henry Menes, Edith Drabeck, John Conway, Arthur Alderson, Harris, Theresa Walters, Arthur Nicolas, Hennes, Albert Bails, Lombardy, Pogorelec, Stiner, Ladiš, Grubiš, Amorose, Boyan, Klapkovski, Kocijovski, Sakelson, Dombroski, Renko, Lombardi, Bell Brany, Louis Polaski, Dan Masarvick in Tony Samsa; neimenovan \$2.

Društvo 517 SNPJ, Muse, Pa., \$20, družina Anton Kumer \$12, Matt Krajnc \$10; po \$5 Frank Stainer in William Popovic; Martin Beltz \$3; po \$2 William Prost in Philip Beltz; po \$1: Pete Duhanic, Paul Orelca, Harry Kles, Vincenc Strauša in Anton Plute.

Skupna vsota, kakor že gori omenjeno, je znašala \$1,070.24. Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so prispevali in pomagali pri odpošiljavi blaga v New York.

Mary Tomšič.

POROČILO IZ PENNE

Adah, Pa.—Vsi tukajšnji rojaki delajo v premogovnikih in rijejo pod zemljo kakor krti. Delo je naporno in nevarno, meza pa ni preslaba, zato zlasti mladi, močni rudarji dokaj dobro zaslužijo.

Tukajšnje društvo št. 269 SNPJ ima 61 članov v oddelku odraslih in 23 v mladinskem oddelku. Veselic v teh časih ne prirejamo. Društvo ima devet članov v armadi Strica Sama in doslej ni bil še nobeden ranjen, kar se pa lahko zgodi vsak čas.

Sedaj so na dnevnem redu letne seje, ki so vselej zelo važne. Kot tajnik društva št. 260 SNPJ pozivam vse člane in članice, da se gotovo udeležijo letne seje dne 10. dec. ob 11. dop. Glavna zadeva bodo volitve odbora za leto 1945, poleg tega pa bo več drugih važnih stvari, katere moramo rešiti.

Michael Bukovac.

PRIMORCI SE OGLAŠAJO IN DRUGO

Milford, N. J.—Nekako devet let je minilo, odkar smo prejeli zadnjo vest od naših sorodnikov iz Bazovice. Večkrat sem pisal bratu Antonu in tudi sestri, pa nobenega odgovora. Ugibal sem, ali jim fašisti ne pustijo pisati, ali so jih pomorili ali kam preselili. Končno sem prišel do prepričanja, da se jim je nekaj zgodilo. Kljub temu pa smo našli ljudi, ki so hvalili Italijo in Mussolinijev režim. Nekoč sem čital v starokrajškem Slovincu, ko je neki rimski dopisnik hvalil in pel slavo fašizmu in trdil, da se je veliko dobrega storilo za italijansko ljudstvo.

Ne vem, ali je dotični dopisnik vsled ignorance zatajil požig Slovenskega narodnega doma v Trstu in uničenje kulture in gospodarskega napredka naroda in zasužnjevanje ljudstva. Sedaj je jasno in očitno, kakšno umazano vlogo so igrali govoki vatikanski hlapeci do svojega lastnega naroda. Namesto da bi delali za narod, so se pa z Mussolinijem in papežem hlinili in peli slavo, koliko dobrega so doprinesli za narod in ves svet.

Po večletnem molku so se pričeli sedaj oglašati naši Primorci iz ameriških ujetniških taborišč in poročajo o grozotah, ki so jih prestali pod krutim fašizmom. Dosti so že povedali naši fantje o svojih doživljajih pod krutim fašizmom. A krona njihovih izraženih misli je triumf za njihovo bodočnost, ko izražajo, da žele biti v novi federativni Jugoslaviji.

V Prosveti sem čital tudi o primorskem Slovincu Marijanu Gorniku, ki je v ujetniškem taborišču v Tacomi, Wash. On je doma iz Bazovice. Rad bi izvedel, če kdo pozna njegove starše. Spodaj podpisani sem poznal Jakoba Gornika in njegovo ženo iz Bazovice. Ali sta še živa ali ne, ne vem. Tedaj, ko sem bil še jaz doma, Marijana še ni bilo na svetu. Jakob Gornik, ki sem ga jaz poznal, je bil zaveden Slovenec in vnet pevec pri pevskem društvu "Lipa". Živel je z družino na južni strani vasi, pri reški cesti. V tisti bližini je bila tudi zadržana trgovina in gostilna ter razni prostori za kulturne in gospodarske svrhe.

Fašisti pa so se polastili zadruge. Moj brat mi je nekoč pisal sledeče: "Veš, Andrej, v vas so prišli italijanski vojaki in so se kar nastanili v zadružne prostore. V stene so pribili velike žeblice in razobesili vojaško opravilo brez vsakega dovoljenja delničarjev. S tem se je začel naš križev pot."

Kako je sedaj s tistim imetjem, mi ni znano. Podobno delo so fašisti vršili po vseh krajih Primorske. Še huje pa je bilo, ker so naše ljudi preseljevali na razne otoke, a njihovo zemljo pa so se naselili Italijani z namenom, da se iznebe naših ljudi največ kot mogoče. Tedanji italijanski podpisniki Rapske pogodbe niso niti z mazincem ganili proti temu krivičnemu početju in prav tako ne Vatikani in njegovi hlapeci. Kaj še! Vsi so se pothunili in zamižali, češ, da je to božja volja. Seveda, tudi Mussota in Hitlerja je sam Bog poslal, da si razdelita Evropo, a drugi narodi pa naj bi bili nemški in italijanski sužnji. Naravno, tej božji volji (zlodjevi) se je tudi nemški in italijanski narod uklonil in si mislil, da jim je res Bog tako naklonjen.

Tako so računali ti "izvoljeni ljudje", toda računali so brez krmčarja. Ne bo dolgo, ko se bodo sešli skupaj ljudje pravice in pošteno obračunali s to zlodjevo bando, s fašisti in nacisti!

Andrej Križančič.

O SORODNIKU IN DRUGO

Canton, O.—Dr. Ivan Čok in njegova žena se bližata po dolgih letih zopet na svoj dom v Trstu, ki ga tako ljubita. S Čoki sem nekaj v sorodu, ne pa toliko, da bi jim poljubil prstan na roki, kakor je to napravil veliki Tone na St. Clairju, ko je poljubil prstan na Rožmanovi roki. To je bilo tedaj, ko se je ljubljanski škof sprehajal v rimskem škrlatu po clevelandskih ulicah.

Vseeno, Ivane, pazi, da bo na podrtiji, kjer sta se rodila tvoj oče Martin in moj oče Jurij, zavirala zastava s Titovo zvezdo, ako pa ne, pa je dobrodošla tudi zastava s srpom in klavdom. Dol s tribarvno zastavo in dol z onimi, ki so služili tej umazani cunji!

Časi se spreminjajo tako, da jih je težko razumeti, razumemo pa jih vseeno. Leta 1919-20 je v Zagrebu živel človek oblečen v uniformo policijskega častnika. Bil je neoženjen; jako inteligenten Hrvat in ime mu je bilo dr. Jožef Vragovič.

Za časa občinskih volitev v prvih dneh 1. 1920 je nekdo na Jelarčičevem trgu zakričal: "Živela rdeča Rusija!" Pristopil je stražnik in moža odvedel v Pe-

trinsko ulico, v glavni stan policije. O incidentu je stražnik sporočil dr. Vragoviču, on pa se na široko nasmeje in reče: "Ne blamiraj se; pusti moža, naj si izpolni željo s tem, da javno izrazi svoje mnenje." Nato pa pristavi, da bosta morda tudi ona dva jutri isto vzkliala.

Ako bi tedanja belgrajska vlada zvedela za njegove besede, bi se Vragovič drugi dan znašel v civilu.

Po dolgih, dolgih letih se pa razumemo. Samo pogledajmo danes! Nekateri, ki so tedanja belgrajske vladi ponizno služili in prikimali vsaki besedi, kriče danes: "Živela Rusija! Živijo Stalin!" Tudi sam Peterček, ki je sedaj ni bilo na svetu, ko njegov oče Aleksander podčrtal tisto bedasto ustavo, se je poklonil pred Stalinom, ki je rešil Slovence iz germanskih klešč in iz objema raznih domačih kvizlingov.

Stavim zlati dolar proti bankrotirani liri, da se papež trudi pri zaveznikih in jih skuša prepričati, češ, da so primorski Slovinci tako poitalijančeni, da jih ne bi bilo umestno izpustiti izven italijanskih meja. Poitalijančeni in po veri katoliki, zato bi morali ostati pod katoliško Italijo. Da, tako si najbrže želi "veliki papa".

Ko je pred stoletji zavel protestantizem v Sloveniji, je tedanjim papežem, ki so se tudi bavili z bikoborbami v rimskih arenah, uspelo pognati Lutrove nauke preko koroških Alp v Bavarijo in dalje, in urinili so nazaj katolicizem.

Upajmo, da se vatikanski hipokritom ne posreči njihova intriga in da pride do združenja vseh primorskih Slovinccev z ostalimi Slovinci v federativni in demokratični Jugoslaviji.

Dvigni se, Soča, ter ne pusti nikogar preko svojih bregov, ki bi prišel s križem v roki preko beneške ravnine! Ne pozabi na preteklost, ko si, o Soča, nosila solze in zaničevanje pol milijona zasužnjenih Slovinccev in Hrvatov, ter jih odnašala v Jadransko morje, kjer ni teh solz zaničevanja hotel nihče videti in ne slišati...

Michael Chok.

POROČILO O PRISPEVKIH IZ IMPERIALA

Imperial, Pa.—Kakor po drugih naselbinah, tako tudi pri nas zbiraamo obleko in denar za naše trpeče brate in sestre v stari domovini, da jim nekoliko ublažimo njih trpljenje. Ker so v veliki bedi, je naša dolžnost, da jim pomagamo.

Da izpolnim obljubo, da priobčim imena darovalcev v Prosveti, navajam imena na tem mestu. Ves denar v znesku \$216.50 sem poslala tajniku SANSa. Darovali so sledeči: društvo št. 106 SNPJ \$100; Mary Ergen \$10; po \$5: Frances Sladich, Frank Augustin, Joseph in Margaret Yamnik, Frank Vidrich, Steve Zimmerman, Frank Kerin, Martin in Anna Gorin, Anton Polsak, Mary Polsak, Katarina Kokek; po \$3: Jacob Zilko, John Yamnik, Josephine Vrant, Anton Pavlovich, Frank Urbas, Tillie Yamnik; po \$2: Jennie Trusnovic, Jennie Kosenina, Mary Debelak, Tony McClaudec, Mary Opeka, Rose Augustin, Mary Orel, Dorothy Tavčar, Anna Visajdas, Alla Gallo.

Po \$1 pa so darovali sledeči: Jennie Opeka ml., Jennie Opeka, Mary Redik, Frank Krubar, Rose Yerman, Marge Andreški, Louis Sladich, Max Zidar, Sophie Pustover, Jacob Dolinar, Frank Dolinar, Mary Lah, John Godeska, Mary Ofiara, Mike Rose Vidak, Samuel Gallo; \$1.25 Mary Spik in po \$0.50: Vencel Zidar, Anna Perc; John Mauser 25c.

Anna Gorenc je nabrala \$10, ki so zgoraj všteti. Vsem darovalcem obleke in denarja se najlepše zahvaljujem. Enako vsem ženskam, ki šivajo, urejujejo in zlagajo obleke. Te so sledeče: Elizabeth Augustin, Katarina Vidrich, Dorothy Tavčar, Anna Tuminski in Mary Maglich. Obleko pa vozijo skupaj sledeči: Joseph Guzelli, Stanley Augustin in Frank Kerin. Slednji vozi obleko v skladišče v Pittsburghu v Slovenski narodni dom.

Ker še vedno nabiramo obleko, zato prosim vse one, ki morajo imajo kaj oblek in drugih potrebščin in jih ne rabijo, da jih

(Dalje na 3. strani.)

Po konvencijah CIO in ADF

Bili so časi—še ni tako veliko let—ko ameriška javnost ni nič vedela, kdaj se je vršila letna konvencija Ameriške delavske federacije, predstavnice organiziranega delavstva. Za meščansko časopisje to ni bila nobena novica in tudi ne, kaj je bilo sklenjeno. Ta zborovanja je omalovaževalo še časopisje v mestih, kjer so se vršila. Taka je bila kapitalistična "svoboda tiska."

Zadnja leta se je v tem veliku spremeniło in delavske vesti prihajajo tudi v meščansko časopisje. Seveda so navadno prikrojene in pomanjkljive. Vendar, odkar je unionizem zajel tudi časnikarje, se je v tem precej izboljšalo, ker imajo reporterji in uredniki več znanja in upogleda v delavska vprašanja kot so ga imeli še pred desetimi leti. Seveda velja "svoboda tiska" za reporterje in urednike le v okviru razrednega mišljenja in predsodkov izdajatelja lista. Zato je pri žoltih listih tudi "tiskovna svoboda" žolta in antidelavska.

Zadnja leta vsekakor tudi kapitalistični tisk posveča več pozornosti delavskim novicam in delavskim konvencijam. Razlog za to "spreobrnitev" je seveda v tem, ker danes predstavlja organizirano delavstvo zelo močno gibanje in milijone čitateljev dnevnega tiska. Tako imajo bolj "liberalni" dnevniki po velemestih zdaj že tudi svoje "delavske poročevalce." Organizirano delavstvo ima tudi bolj in bolj dostop do radia. Razlog je isti: milijoni člarov, milijoni poslušalcev, katerih ni mogoče popolnoma ignorirati.

Tako je bila ameriška javnost več ali manj informirana o zadnjih konvencijah obeh delavskih federacij. Na obeh konvencijah so nastopile visoke politične, vojaške in tudi cerkvene osebnosti. Govori nekaterih teh so bili tudi oddajani po radiu širom dežele. In zunanji govornikov, "prijateljev delavstva," je bilo na obeh konvencijah veliko—več kot prejšnja leta.

Konvencija ADF, vršča se v New Orleansu, je skoraj ves čas prvega tedna poslušala zunanje govornike in svojemu delu se je posvetila šele drugi teden. Ne vemo, ali je bil to vzrok, da so bile vse resolucije in vsi zaključki sprejeti soglasno. Edino predzadnji dan zborovanja se je našel en sam delegat, ki je "pomotoma" glavoval proti poročilu nekega konvencnega odseka. Vlada je torej stoodstotna sloga skozi ves čas konvencije.

Ampak v tem se tudi konvencija CIO ni nič razlikovala. Tudi na tem zborovanju v Chicagu je vladala popolna sloga in vsi sklepi in resolucije so bile soglasno sprejete. Toda taka sloga je prej slaba kot dobro znamenje, kajti kjer se ne krešejo mišljenja o važnih vprašanjih, je to znamenje, bodisi mentalne stagnacije, ali pa uvidevenost delegatov, da je vsaka opozicija proti "mašini" že vnaprej obojena žalostnemu porazu. Sploh je to znamenje obojega, posebno pa prvega. Kjer ni mentalne stagnacije, tam se bo opozicija oglašila, neglede kako močna je mašina.

John L. Lewis ima na primer mogočno in izbornu trenirano mašino. Vendar pa na zadnji konvenciji ni mogel zadušiti opozicije pri vprašanju distriktne avtonomije; čeprav je na vsej črti izigral svojega glavnega oponeta Rayja Edmondsona in mu ni priznal konvencnega sedeža.—Vso brščo so imeli "rank and filerji" tudi na konvenciji avtne unije CIO in bili v opoziciji z vseh strani.

Ta "sloga" na konvencijah CIO in ADF seveda izvira največ iz tega, ker se teh zborovanj udeleži zelo malo "rank and filerjev." V pretežni večini, 90% so delegatje le glavni voditelji pridruženih unij, člani glavnih odborov in plačani organizatorji. Torej večinca sama unijaska birokracija. Ampak včasih so si na konvencijah ADF že tudi unijški birokratje skočili v las. Pred leti sta se na primer Lewis in Bill Hutcheson, "diktatorja" rudarske in tesarske unije, fizično spopadla—zadnjih par let sta zopet dobra prijatelja.

Vsekakor je razvidno, da Philip Murray ni zaman hodil v Lewisovo šolo, kajti v CIO je že ustvaril perfektno mašino, ki nastopa na konvenciji kot po žnorce. Murray je steer bolj gentlemanski kot Lewis in tudi bolj progresiven. Če bi imel proti sebi dobro organizirano levičarsko opozicijo, bi bil še bolj progresiven. Enako tudi Bill Green, čeprav ima z sedem križev na hrbtu.

In take opozicije je zelo manjkalo na obeh konvencijah vsaj gledelivih, treh važnih vprašanj. Eno teh vprašanj je samostojna delavska politična akcija, odrosno ustanovitev nove stranke delovnega ljudstva, kar deluza krvavo potrebuje za reševanje perečih gospodarskih in socialnih problemov.

Na konvenciji ADF se tega vprašanja sploh ni nihče dotaknil, Murray in Hillman pa sta odločno pobijala vsako mišljenje o tretji stranki. Toda med 600 delegati CIO se ni našel niti eden, ki bi pobijal kompanijski unionizem v politiki.

Drugo važno vprašanje je združevanje obeh delavskih federacij. Konvencija ADF je CIO in Lewisovi rudarski uniji zopet ponudila oljkino vejico in Green je naravnil o tem vprašanju dober govor. Na drugi strani je konvencija CIO to vprašanje ne le ignorirala na vsej črti, marveč je tudi anafvdirala Murrayju, ki je udaril po voditeljih ADF, "naših starih sovražnikih" in med besedami odklonil vsako pogajanje za konsolidiranje obeh unijških skupin.

Tretje pereče vprašanje pred obeh konvencijama je bilo, organiziranje novega mednarodnega delavskega gibanja. Glede tega vprašanja je konvencija CIO zavzela pravilno stališče, ko se je zrekla za ustanovitev nove mednarodne delavske federacije, katere vrsta naj bi bila oderta vsem unijškim skupinam v vseh deželah, tudi sovjetskim unijam.

Na drugi strani pa je konvencija ADF brez vsakega ugovora potrdila sklep eksekutive, ki postavlja federacijo proti vsakemu novemu in vseuključujočemu mednarodnemu delavskemu gibanju, kakršnega imajo v mislih angleške strokovne unije, ki so v ta namen tudi sklicale v Londonu mednarodno zborovanje vseh delavskih skupin širom sveta.

Ameriški vojaki zasledujejo sovražnika po gozdu v Nemčiji blizu Vossena.

Zahodni blok in velesile

Napisal Donald Bell

Svetovni politični položaj se zdaj spreminja tako hitro, da je skoro nemogoče, da bi ameriška javnost sledila vsaki spremembi. Toda posledice vseh najnovjših dogodkov so izredno velike važnosti za ameriško zunanjo politiko. Tako na primer nenadni podvig Francije, ki je kar naenkrat postala polnovredni član velesil in je zavzela mesto Kine. Največje vprašanje je v vseh mednarodnih krogih je zdaj to, kaj bo storila Francija — ali bo z vsoto teže svoje novorojene sile podprla eno od obeh evropskih sil in dala bodisi Angliji, bodisi Rusiji premoč na evropskem kontinentu. Francija bi mogla tudi od slučaja do slučaja slediti svojim posebnim interesom, kot to zdaj delajo Stalin, Churchill in Roosevelt.

Britanska ponudba generalu de Gaulle, naj se pridruži bloku zahodnih sil, je popolnoma izpremenila prej dosti kočljivo pozicijo francoskega generala. Trenetno Francija ni velesila. Vsa njena armada obstoji iz par divizij. Njeno prej veliko bogastvo so Nemci v teku štirih let okupacije uničili ali pa vsaj disorganizirali. In celo notranja organizacija države še ni stabilizirana.

Nedvomno bo trajalo nekaj let, predno bo mogla Francija razviti nanovo svoje latentne sile. Tudi takrat, ko bo to izvedla, bo še vedno daleč od ogromne sile treh poglavitnih velesil — Amerike, Rusije in Anglije. Toda de Gaulle je danes kljub temu najbolj zaželjeni zavetnik v mednarodni politiki. Churchill ga je šel obiskat v Pariz, a komaj par ur pozneje je bil že povabljen v Moskvo, skupaj s svojim zunanjim ministrom Bidaultom. Predsednik Roosevelt je že izjavil, da bo sprejel francosko povabilo, da obišče Pariz. Oni časi, ko so mu kopicili žalitve na žalitve, so minuli. Francoska četrti republika je danes v takem položaju, da je od nje odvisno, kako se bodo grupirale velesile po tej vojni. In ne le to: od Francije je tudi odvisno, kakšna bo bodočnost Nemčije.

Vse to pa ni morda dosegla Francija sama — to je le posledica želje Angležev, da postanejo zopet poglavitna svetovna velesila na svetu. Britanska politika se tesno drži navodil, katera ji je dal pred približno letom dni predsednik Južnoafriške unije maršal Smuts. Britanija je takrat priznala, da je slabše od novih vodilnih sil: Sovjetske unije in Združenih držav Amerike. Kot zdravilo za to je bilo predlagano, da se ustanovi zveza manjših zapadnoevropskih držav, ki naj bi se pridružile Angliji in njenemu imperiju s statusom neodvisnih dominijonov, ki pa bi se nahajali seveda pod angleškim vodstvom. V to zvezo se smele biti povabljene Nizozemska Belgija, Francija, Norveška in morda tudi Danska in Švedska.

Združeni narodi so to politiko zelo ostro obsojali. Mnenje je prevladovalo, da to ni uradna britanska politika, toda videti je, da je naraščajoča sila Amerike in Sovjetske unije spreobrnila Churchilla in Edena, da sta se okenila te zapeljive ideje. Amerika je danes največja pomorska sila in je to svojo pozicijo prevzela od Britanije v taki meri, da je njena premoč danes večja kot je bila prej angleške. Sovjetska unija pa ni le postala največja vojaška sila na evropskem in azijskem kontinentu, temveč je pokazala tudi izredne možnosti v širjenje svojega političnega vpliva na sosednje ozemlja. Britanski zapadni blok naj bi uravnovesil ta razmerja v prilog Anglije in njenemu imperiju.

Argent Velike Britanije je to, da bi morali Amerika in Rusija privedati to novo politično tveganje, češ, da bo povečala varnost obeh. Ameriko ščiti na področju svojih pozicij na vzhodnih obalah Atlantika proti ponovnim napadom Nemčije in tudi — morda še bolj važno — proti mož-

nosti, da bi se ruski vpliv raztegnil do konca evropskega kontinenta proti zahodu. Napram Rusiji pa bi ta blok, po angleškem zagotovitju, skrbel za to, da se Nemčija ne bi mogla več dvigniti, ter bi Rusiji tako zavaroval njene zapadne meje. Vse to zveni jako lepo in dobro, toda povsem očitno v Moskvi ni bilo sprejeto v tem smislu. Moskva je nedvomno povedala, da ji ideja ni prijetna, a Washington najbrže tudi ne misli drugače.

Ravno radi tega, ker Washington ni hotel, da bi se stvari razvijale v tem smislu, je namreč ameriška politika zašla v tiste nesrečne zablode podpiranja generala Girauda, ki je bil nasprotnik ozkega sodelovanja z Anglijo. Ta zablodni blok namreč ne bi bila čisto evropska zadeva. Zahodni blok bi bil blok vseh velikih kolonialnih sil na svetu. Ako priklopitje angleškemu carstvu še francoske kolonije v Afriki in Aziji, belgijski Kongo in holandsko posest v vzhodni Indiji, dobite neizmerna ozemlja, ki bi pomenila obnem kolonialni monopol na svetu.

Ameriški interesi zahtevajo, da se ublaži kolonialne režime in da se jih s časom sploh odpravi na vsem svetu. Kar hočemo mi, so odprta vrata povsod, za vsakogar, tudi za nas. Do zdaj pa so vsi kolonialni sistemi skoro brez izjeme stremeli le za tem, da izkoriščajo zaostale narode in dežele. Naša miselnost je v tem pogledu drugačna — mi nameravamo razviti vse te dežele čim hitreje mogoče, tako da bodo mogle postati odjemalci za naše industrijske proizvode. Ameriška industrijska kapaciteta je za naše domače potrebe mnogo prevelika. Ako hočemo zares skrbeti za to, da bo po vojni 60 milijonov služb za naše vojake in civilne delavce, moramo na vsak način poiskati in tudi najti nove trge za naše silne industrijske možnosti. Naša ogromna mornarica nam daje tudi možnost, da razvoj v kolonialnih deželah spravimo v pravo smer — pod pogojem — in je največja težava — da ne bo prevzela kontrole nad temi zaostalimi ozemlji nova silna kombinacija, ki bi se v začetku imenovala čisto nedolžno "evropski-zahodni blok".

Kar se tiče Sovjetske unije, je stvar nekoliko drugačna. Njena nova meja na Curzonovi črti veolja v Rusiji za popravilo stare krivice in ne kot nekako širjenje ruskega vpliva. Tudi ako bi Rusija priznala, da je njena sila narasla s tem razširjenjem njenih mej, bi vendar smatrala, da je ustanovitev zapadnega bloka prehuda reakcija s strani zapadnih dežel. Vse evropske industrije in njeni prirodni zakladi so tudi večinoma na vzhodu. Rusi vidijo pred seboj nasled-

Prva češkoslovaška brigada na pohodu nekje v Rusiji. Slika kaže vojaka M. Lazarja, ki je bil odlikovan, ker je uničil dve veliki nacistični tanki tipa "tiger" in tri nemške protitankovne tope. Ta češka brigada se bori ob strani rdeče armade.

njo sliko: V zapadnem bloku bi se spojila industrijska sila Anglije z ono Francije, z belgijsko-luksemburškimi podjetji in z gigantnimi možnostmi Porenja in Porurja. Nevažno je, v kakšni obliki bi bil ta spoj praktično izveden, možnost sama na sebi je glavni faktor. Povrh tega pa bi ostajala še nevarnost, da bi šandinavske države odprle angleški mornarici dohod v Baltiku.

Kdor gleda na stvar s tega vidika, se najbrže spričo te grožnje ne bo mnogo strašil novega podviga Nemčije. Konservativna velesila takega obsega v zapadni Evropi bi bila videti mnogo bolj nevarna. Ako bo pretela Rusiji ta nevarnost, bo Rusija sama primorana, da spremeni svojo politiko napram Nemčiji, kajti le s pomočjo Nemčije bi ji bilo mogoče vzpostaviti ravnovesje napram takemu zapadnemu bloku.

Toda Francija še ni odločena. Francija je povabljena v Moskvo. Francija je takoj demontirala vest, ki je bila razširjena kmalu po obisku Churchilla v Parizu, da je zapadni blok že ustanovljen. Francoski minister Bidault je izjavil, da Francija noče nobenih nemških ozemelj. Francija je zaslutila, da je prišla njena ura, da igra zopet svojo vlogo velike sile. — ONA.

Bolgari izvršujejo pogoje premirja

Washington. (ONA) — Sofijski radio je v neki domači oddaji objavil dekret, ki zahteva od vseh korporacij in tudi zasebnikov, da brez odloga javijo vladi vsi imovino, ki izhaja iz jugoslovskega ali grškega ozemlja, na katerem so se nahajale prej bolgarske okupacijske čete. Prijavitelj je treba vse predmete, ki so bili pripeljani iz zasedenih ozemelj v Bolgarijo.

V bolgarski prestolnici se je večeraj sestala posebna komisija za izvedbo pogojev premirja, ki je ob priliki te svoje p-ve seje izdelala ta dekret.

Glasom tega dekreta morajo biti prijave oddane v teku največ petih dni. Zasebniki ali institucije, ki tega ne bi storile, se izpostavijo hudim globam in zapori. Predsednik omenjenega odbora je Petko Stankov, bolgarski minister za zunanje zadeve.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje v 2. strani.)

pošljejo v Slovenski narodni dom, ali pa sporočijo nam in pridemo iskat. Ker nisem obiskala vseh za denarne prispevke, vas obiščem ob priliki. Pomagajte revežem v domovini, kajti oni so resnično potrebni.

Ob tej priliki tudi vabim članstvo društva št. 106 SNPJ, da se polnoštevilno udeležijo letne seje dne 10. decembra, da ukrenemo vse potrebno in izvolimo odbor za l. 1945. Lepo bi bilo, da bi se vsi udeležili seje vsaj enkrat na leto!

Mary Polsak. tajnica.

ŠE MALO ODGOVORA

West Allis, Wis. — V Prosveti z dne 24. oktobra se neka dopisovalka zopet jezi, češ, da tudi nekateri moški delajo spletke. Po mojem mnenju služi list vsakemu, kdor ga podpira.

Dotična ženska pravi, da nima nič od tega, ako vidi moje ime v Prosveti. Radoveden sem, koliko imamo čitatelji od njenege imena. Pravi, da mogoče nimam nikogar onstran morja, da bi me trle skrbi. Z mirno vestjo lahko rečem, da sem prav jaz skrbel za svoje mogoče veliko bolj kakor ti ali pa mnogi drugi. Pomagal sem jim vedno, dokler niso nemiško razbojniki in požrešni italijanski volkovi udrli v našo staro domovino.

Tukaj smo dobro organizirani in imamo podružnico SANSa in JPO-SS. Zbiramo tudi obleko in nedavno smo poslali veliko odpošilkjo za naše rojake v Jugoslaviji. Vse to tudi jaz podpiram.

Tudi tu imamo ljudi, ki pravijo, da ne dajo nič, češ, da ne bosta Kristan in Adamič kadila cigar za njih denar. Podpisani še tega ni rekel in tudi ne bo — odpre možnjo in pomaga, pa naj si ima koga na oni strani morja ali ne.

Ne rečem, da sem pomagal tako veliko, odkar imamo podružnico SANSa in JPO-SS, vem pa, ako bi vsak Slovenec v Ameriki toliko daroval kot jaz, potem bi lahko že do danes zbrali nekaj milijonov dolarjev za zdravila in druge potrebščine, katere naši bratje in sestre v stari domovini tako krvavo potrebujejo.

Tudi v naši naselbini imamo dobrega svetovalca. Pred več tedni se je oglašil v Prosveti in spisal tak dopis, da bi se angleški zjokali. Vse lepo, toda še lepše pa bi bilo, ako bi dotični sam malo bolj globoko posegel v žep. On je namreč do sedaj daroval celih sto centov (!) za trpeče ljudstvo onstran morja.

Frank Gerzetic.

USPEŠNA PRIREDITEV

Detroit, Mich. — Dne 29. okt. se je vršila prireditev v SND v korist bednim v stari domovini, ki je dobro uspela kljub raznim potežkam, zakar gre zahvala vsem, ki so sodelovali in pomagali ter dali jestvine in pojačo. Rojakinja F. Božič je vodila kuhinjo in prispevala \$5, tako tudi med nami poznana gostilničarka Surey, bivša Ruper. Nekateri žene so prispevale potice, na primer Agnes Kržišnik, ki je tudi darovala \$5, enako več drugih, ki so pripomogli k dobremu rezultatu.

V nedeljo, dne 10. dec., priredi tukajšnja postojanka št. 1 SANSa Jontezovo dramo "Z. vero v vstajenje," ki je vredna, da jo vidi sleherni rojak in rojakinja. V igri boste videli početek partizanskega gibanja, trpljenje in odločno voljo naših ljudi v stari domovini, ki so se uprli nemškimi in laškimi trinogom. Po igri bo prosta zabava. Pridite vsi!

V pomoč bednim v starem kraju smo nabrali \$338, prireditev je prinesla \$40, skupaj \$378. Po \$25 so prispevale družine Frank Modic, Rant, Albert Kern in Anton Kržišnik; po \$20 pa družine J. Kapel, A. Troha, Vokša, P. Puhek in Jos. Smole; po \$10: družine Dugar, Gregor, John Kapel, Rudy Kovačič, Louis Kirn in Joe Piskovič; Mary Surej (bivša Ruper) \$8 in Frank Roža \$6; po \$5: Pete Verderbar, Joe Traven, John Plahar, rojakinja Božič, Barič; družini Vesel in Kržišnik, John Mezgec, rojak Zdravje (Windsor, Ont.), Lapajne in družina

F. Kumar; po \$2: rojakinja Knez, Remšak in Candlerich; po \$1: Meteti, Korun in Matkovič.

Iskrena hvala vsem, ki so pripomogli s prispevki in z delom od omenjene skupne vsote. Upam, da se še snidemo in pomagamo, kajti pomoč bednim v stari domovini je nujna.

Frank Modic.

V POMOČ STARI DOMOVINI

Detroit, Mich. — V Prosveti ste pred časom opazili, da so tudi podpisano pooblastili in uvrstili za nabiranje prispevkov za reveže v stari domovini. Po hišah je meni, kakor prav gotovo tudi ostalim nabiralcam, nemogoče hoditi. — Kajti rojaki — so raztreseni na vse vetrove. Kdor nima kamnitega srca in sočustvuje z bednim, bosim, raztrganim in gladnim narodom v Jugoslaviji, bo daroval, ne da ga bo po hišah lovili. Trdovratni sebičnež ne bo dal, pa če ga še tako nadleguješ.

Na željo nekaterih darovalcev pošiljam imena darovalcev v priobčitev. Po \$10: Rudolf Potočnik, Frank Markelc po Ani Serdoner, George Marcih; po \$5: L. in K. Junko, A. in Jera Grum, Jennie Barbis; po \$2: Mimi Potočnik, M. Canzelj; po \$1: J. Uršič, J. Caizer, Josephine Botala, T. Zmajčevič, J. Mihelich, J. Zehel, J. Rajkovich, A. Fatur.

Naj še omenim, da sta Josephine Botala in George Marcih prispevala precej dobre obleke, kakor tudi moja sosedna mrs. Anderson. Rojakom v Detroitu, Toledu in Windsorju priporočam, da se udeležijo zanimive igre "Vere v vstajenje", katera bo vzprijazna dne 10. dec. ob treh popoldne v SDD na Liverpool. Igra prikazuje grozodejstva nacijev v Sloveniji. Igralci so vsi darovali finančno za reveže, poleg tega se pa še žrtvujejo in v učenjem igre svoj prosti čas izgubljajo, katerega je v današnjih časih zelo malo na razpolago. Ves dobiček je namenjen revežem v domovini. Ali boste prišli?

Katy Junko.

VZROKI VOJNE

Chisholm, Minn. — V Prosveti čitam različne dopise. Popolnoma se strinjam z dopisovalko, ki piše, da je vojna hujske zlo kot brezdclje. Ze tri leta na milijone ameriških mater živijo v večnem strahu in žalosti vsled vojne. Mnoge matere so že izgubile svoje sinove, na tisoče mladeničev je pohabljenih, poleg tega pa je na tisoče družin razdrtih. Se veliko hujske pa je v Evropi.

Nekateri politikaši so pred volitvami gobezdali, da je Roosevelt kriv sedanje vojne. Resnica pa je, da smo vojne krivi vsi zato, ker podpiramo kapitalizem, kajti ta sistem je odgovoren za vojne. Na milijone naših fantov se vežba in bori na raznih frontah, kjer prenašajo trpljenje, se skrivajo po lisicjih luknjah pred smrtonosnimi kroglimi. Mnogi kličejo matere, ki jim ne morejo pomagati, četudi bi imele na kupe denarja. Marsikateri izmed teh fantov nima niti pedi zemlje, kljub temu se bori proti sovražniku, ki se je zaklel, da zaslužnji vse narode in si podjarni ves svet.

Dokler bo vladal kapitalizem, se bodo vojne pojavljale vsakih deset ali dvajset let, z vojnami pa pridejo vojni profiterji. Delavci nikdar ne napovedo vojne. Če bi ljudje tako delali za mir kot delajo za vojno, ne bi bilo nobene vojne. Od vojne imajo koristi le kapitalisti in vedeobličarji. Zato pa moramo poskrbeti, da se vojne ne bodo več vršile, sicer se bo po tej vojni spet pojavil kakšen kajzer ali Hitler, ki bo povzročil vojno. Tako nekako je pisal Henry Ford v dnluthakem Herald, namreč tisti Ford, ki je sam velekapitalist.

Agnes Mihalčič.

PISMO VOJAKA

Seattle, Wash. — Preteklo je že pet mesecev, odkar se nisem oglašil v Prosveti. Vsled tega pošiljam iskrene pozdrave vsem rojakom, obenem pa se zahvaljujem za časopis, ki ga redno prejeman in z veseljem čitam zlasti sedaj, ko se je vojna sreča tako lepo obrnila nam v korist.

Kakor je čitateljem morda znano, se nahajam tukaj kot vojak propadle laške bborožene sile, v katero sem bil prisiljen

Razvaline Belgrada

Hubert Harrison, poročevalec Reuterjeve agencije, javlja sledeče iz Belgrada:

"Ogromne spremembe so nastale v Belgradu, odkar sem bil tu zadnjič v letu 1940. Nedelja je, ali ljudstvo, ki napolnjuje glavne ulice, ni ono isto, katero sem poznal tedaj. Obleke visijo na odrvenelih, suhih telesih, njihova razorana lica odražajo strahote in trpljenja, katere je prebivalstvo Belgrada pretrpelo v zadnjih treh letih.

Prebivalstvo je še vedno pod strašnih vtisom sedemdesetih strahot, ko se je lačno skrivalo po kleteh in luknjah, boječ se priti na dan, ko se je nad njihovimi glavami vodila borba za osvobojenje mesta.

Na prvi pogled iz zraka Belgrad izgleda isto lepo mesto ob izlivu Save in Donave, katerega se tako dobro spominjam. Ali ko se mu približavaš iz višine vidiš, da so poročila o njegovem razdejnanju resnična in da je to najbolj poškodovana prestolnica Evrope, ki so dosedaj osvobojevali.

Ke sem hodil po njegovih miriranih ulicah, sem povsod opazil parke in travo, kjer so prej stale važne palače. Ti "parki" so posledica nemškega bombardiranja leta 1941. Povsod se vidi tudi posledica zavezniškega bombardiranja, posebno v pristanišču in na mostovih. Sredi mesta je težko najti zgradbo, ki nima znakov nedavnih bitk.

Kljub vsem modernim pripomočkom na polju vojne komunikacije, golobi še vedno služijo za sil. Na sliki je videti goloba, ki ga je spustil vojak obročne ladje, da poneso depešo na drugo ladjo nekje na Pacifiku.

vstopiti. Čas mineva dokaj hitro, kajti delam vsak dan in pomagam, da čim prej pride dan zmage in svobode. Prigibno pošiljam dva dolarja za naročino tega lista, v katerem čitam marsikaj zanimivega iz stare domovine.

H koncu pošiljam pozdrave vsem rojakom v Ameriki, zlasti pa vsem primorskim rojakom, kajti tudi jaz prihajam iz Primorja odnoso z Goriškega, vas Cerbno na Tolminskem. Zelo me bo veselilo, ako mi bi kateri izmed mojih ožjih rojakov pisal. Rad se bi spoznal z njimi osebeno, ako kateri živi v Seattle ali v bližnji okolici. Moj naslov je: Pvt. Karl Lapanja, I.E. 906181, 44th I.Q.M. Service Co., 9225 E. Marginal Way, Seattle 8, Wash.

Karl Lapanja.

PRISPEVKI

Houston, Pa. — Pri podružnici št. 94 JPO-SS in SANS smo prejeli sledeče prispevke: Anna Rock \$10, nabiralca pola Antonette Andras pa izkazuje: druživo št. 13 ABZ \$20, druž. S. S. Wright \$10, Vincent Resnik \$10 in John Resnik \$10, ter John Ark \$6. Po \$5: Matilda Rich, Anna Rock, Ray Cease, John R. Cease in Josephine Klopčar; Louis Kese \$3; po \$3: Charles Murray, Mary Skofa, Joseph Zakrajšek, Herman Hoac, John Hvizdos, George Bednar, Martin Mozon, Joseph Korici in John Resnik ml.

Največje število velikih zgradb so samo prazne lupine, razrušene od bomb ali pogorele. Velike železniške centrale in postaje so osamele puščave. Mostovi čez reke, z izjemo enega, ležijo zlomljeni v vodi. Luka je polna potopljenih ladij in slepov.

Ko sem se vozil v "jeepu" ob razvalinah hangarjev, razdejanih od Nemcev za časa umikanja čez edini most preko Save, (ne, oni krasni most od prej, ampak oni, ki so ga Nemci začasnop napravili in katerega je neki star srbski oficir rešil sem opazil mnogo znamenj strašnih bitk. Ulice blizu mostnih glav so še vedno polne uničenih tankov, a stene zgradb so prelykane po topovskih kroglah. Povsod, navzlic ogromnemu trudu partizanov, da bi očistili mesto, zastrupljajo zrak mrtva telesa padlih vojakov in meščanov.

Iz Belgrada je bilo do sedaj izvečenih več kot 20.000 ubitih Nemcev. Nekaj Nemcev in najnevarnejših kvizlingov se še vedno skriva v razvalinah. Radi tega je treba stroge kontrole in prebivalstvu je dovoljeno svobodno premikanje samo do 8. ure zvečer, dokler se te elemente ne očisti.

Osvobodilne sile posvečajo največ truda, da bi mesto čim prej dopeljale v normalno stanje, ali zapreke so ogromne. Nemci so pokradli in razdejali vse, kar je bilo mogoče. Glavna sredstva za transportacijo koloma še obstojajo, hrana je zelo omejena. Od katere koli prestolnice v Evropi je Belgrad zares največ pretrpel.

Po \$1: Steve Lisec, Joseph Arh st., Mike Abraham, Frank Zabar, John Zabar, Joseph Hubec, Carl Landquist, Antoinette Andras, Sophie Shears, Nathan Kline, George Kuhar, John Smalleck, Charles Houek, Paul Hoffman, George Cicero, John Winaing, Louis Dolinar, L. D. Hauser in John Borlock; Clarence Haas 60c, Steve Smalleck 55c; po 50c: Glenn Hoffman, Louis Klopčar, Veronika Madey, Katharina Madey, Barbara Jandrešič, Mike Lesko, Charles Borlock, Slava Soič in William Shugars; po 25c: Mary Zabar, George Resčić, Charles Resčić, Mary Gogets in Joseph Arck ml.

Nabiralac Joseph Doblack je nabral sledeče prispevke: Po \$5 so prispevali Anton Lamovšek, John Jurmanović, Frank Primožič, Sam Lončar, Joseph Doblack, Mary Matko in Theresa Matko; G. Flynn \$3; po \$2: Frank Skufca, Vincent Ladnoček in Louis Planinsek; po \$1: Joseph Rajčič, Simanović, John Mesick, Tony Barborič, Frank Geroni in Frances Leonard; Frank Obonas 50c in Joseph Ambros 25c.

Skupna vsota \$11855. V imenu naše podružnice se iskreno zahvaljujem vsem prispevateljem in nabiralcem.

John Resnik, tajnik.

V PROSVETI SO DNEVNO SVETOVNO IN JAVNO VESTI. ALI JIH ČITATE VSAK DAN?

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

PRVO POGlavJE

Markiz de Saint-Alais

Pršla sva na teraso, ki jo je bil zgradil moj oče malo pred smrtjo in ki se je širila za gradom, med glavnim poslopjem in novo trato. Saint-Alais je s komaj prikritim zaničevanjem pogledal okoli sebe.

"Kaj ste pa z vrhom napravili?" me je vprašal ter se očitajoče namrdnil.

"Oče ga je preložil na ono stran hiše," sem odgovoril.

"Pa ga ni več videti?"

"Ne. Za rožnikom je."

"Po angleški modli!" je z rahlim posmehom dejal markiz in skomignil z rameni. "Mar vam ugaja, da imate vso to travo pod okni?"

"Da, meni to ugaja."

"Glej, glej! In tale novi nasad, ali vam ne zakriva vasi? Stavim, da je ne vidite iz gradu!"

"Res je ne vidim."

Zasmejal se je.

"Da, da," je izpregovoril, "tako ravna vsi tisti, ki neprestano povzdigujejo ljudstvo, svobodo in bratstvo. Oni ljubijo ljudstvo, toda samo od daleč, izza svojega parka ali izza visoke glogove seči. Jaz v svojem saintalaiskem gradu pa rajši gledam na svoje ljudi, in kdor ne hodi naravnost, ta naj se čuva sramotnega stebra! ... Saj res, vikont, kje pa je vaš steber? Zmerom sem ga videl nasproti vhoda."

"Sežgati sem ga dal," sem odgovoril.

In čutil sem, kako mi je rdečica udarila v čelo.

"Menda hočete reči, da ga je sežgal vaš oče?" je odvrnil ter me vprašujoče ošinil z očmi.

"Ne," sem rekel odločno, jezeč se nase, da me je pred Saint-Alaisem sram dejanja, ki sem bil toli ponosen nanj, kadar sem bil sam. "Minulo zimo sem ga dal sežgati. Vidi se mi, da je doba takih orodij zdavnaj minula."

Markiz je bil samo pet let starejši od mene, a teh pet let, ki jih je bil preživel v Parizu in Versaillesu, mu je dajalo ogromno prednost pred menoj in njegov osupli, prezirni pogled me je zadel kakor zausnica. Vendar pa ni ničesar pripomnil, ampak je po kratkem molčanju okrenil besedo ter jel govoriti o mojem očetu. Z ljubečim spoštovanjem, ki je kmalu razorožilo mojo jezo, je obujal spomine nanj in na dogodke, ki so bili z njim spojeni.

"V njegovi družbi sem prvikrat ubil ptiča v zraku!" mi je rekel Saint-Alais s tisto očarujočo prikupnostjo, ki ga je odlikovala izza detinstva.

"Dvanajst let bo tega," sem dejal.

"Točno, gospod," je nadaljeval z rahlim, veselim naklonom. "Takrat sem poznal majhnega, golonovega dečka, ki je tekal za menoj in me je klical Viktorja ter me imel za največjega človeka na svetu. Prav nič nisem slutil, da mi bo nekega dne razlagal 'Človeške pravice'. Res, vikont, boste pazili bom moral, da Louis ne bo prepogosto hodil z vami, zakaj vi bi ga napravili prav tako strastnega reformatorja, kakor ste sami. Toda, gospod-vikont," je nadaljeval in se z malomarnim nasmeškom in zamahom roke odvrnil od tega predmeta, "namen mojega prihoda ni, da bi govoril z vami o Louisu, ampak prišel sem, da se pomeniva o neki osebi, ki vas gotovo še bolj zanima."

Spet sem začutil, kako me je obšla rdečica, le da je bil vzrok to pot čisto drugi.

"Gospodična de Saint-Alais se je vrnila iz samostana?" sem vprašal.

"Včeraj. Moja mati jo jutri popelje v Cahors, da se nekoliko razgleda med svetom. Uverjen sem, da je ne bo izmed vsega, kar bo videla novega, nič tako zanimivo kakor vikont de Saux."

"Ali je gospodična sestra zdrava?" sem vprašal prav bedasto.

"Hvala," je odvrnil markiz. "Počuti se izvrstno. Jutri zvečer ali celo še preje, če bomo potovali skupaj, se lahko sami uverite o tem. Gotovo si boste radi utrgali teden dni ali dva, da si pridobite njeno naklonjenost? In tako, gospod vikont, ko se dogovorite z markizo za stran dneva in drugih podrobnosti, bo vsekakor najbolje, da napravimo svatbo ... dokler sem jaz še tu."

Naklonil sem se. Že teden dni sem pričakoval tega razgovora, toda mislil sem, da ga bom imel z Louisem, ki mi je bil kakor brat, ne z Viktorjem. Res, da je bil le-ta malik mojega detinstva; toda v teku let, ki so bila minula od tistih dob, je bilo življenje na dvoru in dolgo bivanje v Versaillesu in Saint-Cloudu napravilo iz njega ponosnega moža, ki je stal zdaj pred menoj in ki me je posmeh v njegovem očesu prav tako begal kakor neposnemljiva samosvestnost njegovega vedenja. Vzlic temu se mi je posrečilo, da sem zbudil v sebi čustva, ki so se spodobila moji vlogi, ter pokazal tisto rahlo mešanico dostojanstva, vljudnosti in vne-me, ki jo navada predpisuje za take prilike. Toda jezik ni mogel najti pravih besed in markiz mi je priskočil na pomoč.

"Prav, prav," je dejal s prijateljskim glasom, "vse to poveste Denizi; ni dvoma, da boste imeli v njej hvaležno poslušalko. Od kraja," je nadaljeval z lahkim nasmeškom, nati-kaje si rokavice, "od kraja bo seveda nekoliko boječa, kakor zahteva običaj. Prav nič ne dvomim, da so jo vrle sestre naučile imeti moškega, zlasti pa še snubca, za nekakšnega volka. A tega se ne plašite, prijatelj; ženska ostane ženska in čez teden dni ali dva vam bo pot do njenega srca odprta. Tedaj vas jutri zvečer lahko pričakujemo, če ne že preje?"

"Z vso gotovostjo, gospod markiz."

"Zakaj ne Viktor?" je vprašal ter mi položil roko na komolec, kakor bi se spominjal naj-nega tovarišstva v minulih dneh. "Kmalu bova svaka in bova po tem takem pisano gledala drug drugega. A dotlej bodite tako prijazni in spremitre me k vhodu. Še nekaj, sem vam hotel povedati. Nu ... kaj je neki bilo?"

Toda bodi si, da se ni mogel takoj domisliti, bodi si, da mu beseda ni šla z jezika — izpregovoril je šele, ko sva bila prehodila polovico orehovega drevoreda, ki vodi v vas. Brez uvo-da se je lotil bistva stvari:

"Ali ste poučeni o našem protestu?"

"Da," sem odgovoril prisiljeno in mučna slutnja me je zgrabila za srce.

"Razume se, da ga boste podpisali?"

On se je obotavljal, preden mi je zadal to vprašanje, a jaz sem se obotavljal z odgovorom. Ta protest, o katerem danes vemo, da je bil izvor nemirov in obenem začetek novega sveta, je bil spomenica, ki so jo hoteli predložiti bližnji plemiški skupščini v Cahorsu, da bi obsodila postopanje naših predstavnikov v Versaillesu, ki so se bili dotorej ponižali, da so šli zasedati skupno s "tretjim stanom."

Vzlic svojemu preprestemu pogledu na stvar — rajši bi bil namreč videl, da bi bila reforma posnela zgled Anglije, ki ima posebno gospo-sko zbornico — sem smatral to odredbo, ki je bila že sprejeta in odobrena po kralju, za nepreklicno in ugovor za jalov. Mimo tega mi je bilo dobro znano, da imajo predlagatelji namen, upreti se vsaki reformi, braniti svoje predpravice do zadnjega in potlačiti sleherno nado v izboljšanje vlade; in ker so ti upi izza volitev od dne do dne naraščali, ni bilo ne pametno ne lahko dušiti jih.

(Dalje prihodnjic.)

POSTELJA GOSPODA FIBRIHA

Oskar Hudales

(Nadaljevanje.)

Morda se mi posreči toliko za-lužiti, da bom jeseni kupil kra-vico. Zadnjič sem videl, da so Hrvati prignali na semenj prav lepe buše. Taka bi bila za nas. Zbogom!"

"Zbogom!" je ponovil Franček.

"Srečno!" jima je odzdravila mati in hitro odšla v koč. Ko se je Franček na ovinku ozrl, je videl, da stoji mati na pragu in gleda za njima. Veselo ji je pomahal v slovo.

Vsi ostali so že čakali pred vasko cerkvijo.

"Kod se tako dolgo obirata?" ju je vprašal Špeharjev.

"Zdaj sva že tu," je odgovoril Renkač. "Kar odstavimo!"

Zavili so iz Trga proti pla-nini. Stopali so počasi in ena-globerno ter se kosalu zapletli v zavahen pogovor. Le Franček

se ni menil za njih besede. Stopal je hitro in nič mu ni godilo, da moške tako počasi ležejo.

"Ho, Franček!" je zaklical Jurjev Miha za njim. "Kdor je od kraja prvi, je na cilju zadnji. Počasi hodi!"

Franček ni ubogal. Ni mu šlo v glavo, čemu bi moral počasi hoditi. Miha ga ne bo učil. To je vendarle jasno, da pride oni prej, ki hitreje hodi. Nevoljno je zamahnil z roko in čvrsto stopal dalje.

Čprav sonce še ni vzhlo, se je medtem že popolnoma zdani-lo. Le na zapadu je nad Savinjskimi planinami lebdela modro-vijoličasta proga noči. Obilna rosa se je oprijemala sočnega rastlinja ob potu in kapljala z dreveja. Nad Terom so se podi-le čunjaste megle in preplášeno zbežale, čim se jim je vzhajajo-četa dotaknilo s prvimi žarki. Iz temne soteske v Suhu je pihljala

ostra jutranja sapa, da je Fran-čeka hladno spreletelo, čim je nekoliko postal in se ozrl. V gos-tem leščevju se je prebudila taščica in s svojo drobno pes-mico klicala pernaté tovarišice, naj se predramijo. Ni dolgo kli-cala. Oglasili so se drozdi in si-nice. Vrh košate smreke je zla-tokljuni kos pripovedoval, da bo sonce vsak hip pregnalo jutranji hlad. Dvoje srak je s hreščecim zmerjanjem zletelo na bližnji vrbo. Iz jarka ob poti je skočil zajec, na hitro pomel zaspane oči, nekaj hipov začudeno str-mel v Frančka in se nato v div-jih skokih pognal v goščo. Pre-plášil je urno ververico. Smuk-nila je v vrh smreke in prepo-dila zgornjega kosa. Prestraše-no je začivkal in se spustil na tla. Tam ga je strah kmalu mi-nil. Skakljaj je po mokrem list-jú, ga zvedavo obračal ter stikal za črvi in žužki.

Sonce je hribom na vzhodu ovenčalo vrhove z žarečo, zlato krono.

Pot se je zavila v gozd in se v strmih vijugah pričela vzpenja-ti v hrib. Pod gozdnim drevjem je še ležal nočni hlad. Preperelo listje in igličevje sta močno di-šala. Velike pajčevine, vse po-

srebrene z drobno roso, so se nalahno zibale v jutranjem vetriču, ki je šepetal skozi gozd.

Globoke senče so v hipu ne-kam izginile. Vrhovi dreves so se pozlatili in vetrič je utihnil. Sonce je v gostih pramenih vrglo blestečo luč skozi vejevje. Na jasad so se oglasili žužki. Njih pesem je naraščala bolj in bolj ter se zčila z mukanjem živ-vine na bližnjih kmetijah, pete-linjim petjem in razposajenim pasjim laježem v veselo budni-čico, ter končno prešla v mogočno utripanje življenja.

Franček je prispel na Zabu-kovnikovo loko. V gostih kupih je stalo tam seno. Opojno je vonjalo. Doli od hiše so prihajale grabljice, da ga raztrosijo.

"Danes se jim bo lepo posuši-lo," je pomislil Franček in za hip obstal. Globoko je zajel sapo. Opazil je, da ga tvor občutno teži in da se mu noge tresejo. Sonce mu je iztisnilo prve kap-lje znoja na čelo. Rad bi sedel in počakal može, a bilo ga je sram. Gotovo bi se norčevali, češ, da omaguje. Ne, tega vese-lja jim noče privoščiti. Krenil je dalje.

Loka je bila strma ko streha. Na travnatu poti mu je spodrk-ovalo. Nekajkrat se je moral ulo-viti na roke, da ni padel. Grab-ljice so se mu smejale. To ga je podžgalo. Še hitreje je stopal. Ko je prišel do Zabukovnikove hiše, je uvidel, da z naglico nič ne opravi. Torej je Jurjev le imel prav. Frančeka je bilo sram, a bil je toliko trmast, da tega ni hotel pokazati.

Sree mu je burno utripalo. Od potu mokra srajca se ga je ne-prijetno oprijemala na plečih in okrog pasu. Mora se nekoliko odpočiti!

Odvrgel je tvor in takoj ob-čutil olajšanje. Zleknil se je v orehovo senco. Sklenil je poča-kati može, četudi se mu bodo smejali. Se jim že kako izvije. Legel je na trebuh ter opazoval dolino pod seboj. Prav pod njim se je razprostiral Trg. V navpič-nih, vitkih stebričih se je dvigal

dim iz hiš. Gospodinje so kuha-le zajtrk. Med drevjem za Tr-gom je iztaknil domačo hišo. Tu-di iznad nje se je kadilo in tudi mati je kuhala zajtrk. Nezabe-ljen močnik. Morda prežgankó. Ej, saj bo čez nekaj mesecev bo-rlje. Z očetom bosta zasluzila. Denar prineseta. Kravo bodo kupili, je rekel oče. Potem bodo zajtrkovali mleko. Ob nedeljah morda celo kavo. In kruh bodo imeli. Vsak dan.

Glasovi mož so ga prebudili iz premissljevanja.

"Aha!" Ali si le omagal?" se mu je smejal Breznikov Anz.

"O, prav nič!" se je zlagal Franček. "Če bi od tod dalje ved-del za pot, bi bil že pri Brlož-niku!"

"Glej ga, fanta! Korajžen si od sile," je menil Špeharjev Matevž.

Franček se je v zadregi na-smehnil. Ni vedel, ali ga Matevž vleče ali hvali.

Tudi možje so odložili tovore in pogleli na trato. Zapalili so cigarete in pipe ter počivali ka-ke četrt ure. Po kratkem odmo-ru so se zopet dvignili in odšli dalje v goro. Še poldrugo uro so hodili. Ob osmih so prišli k Brložniku.

Gospodar jih je pričakoval pred hišo.

"Ali ste prišli?" jih je pozdra-vil. Pogostil jih je s kozarkom žganja in jih takoj odvedel v gozd v Zavrhu. Pokazal jim je, do kod sega, in nato je hitro od-šel. Na ovinku je obstal in se okrenil. Zasenčil si je oči in dol-g gledal v gozd. Drevje je šu-melo. Veter je priklanzal veje. Brložnik se je hipoma zdrl in s trudnimi koraki izginil za gregom.

Raztovorili so se. Na primer-nem mestu so razložili žage, se-kire, krampizarje in jedilno oro-dje. Dva kotlička so izročili Frančetu v oskrbo.

"Le glej, da bosta vedno pol-na!" se je pošalil Gollčnikov.

"Preden začnemo z delom, si moramo preskrbeti streho," je

TAPS FOR A YANK ON LEYTE

ALONG A 46-MILE front through jungles and mountains and mud, American troops close to Ormoc, the Leyte port where the Japs manage to land reinforcements. Savage fighting, reminiscent of Tarawa, is reported. And here is one of the heroes—an unnamed American boy, who gave his life in the battle to clear the Central Philippines.

menil Renkač, "da se bomo kam skrili pred dežjem."

"Mislim, da bi tam pod onole skalo bil najprimernejši prostor za to," je rekel Kovačev Flori-jan.

Splezali so do skale. Ugodnej-šega prostora si res niso mogli želeli. Skala je močno štrlela navzven in tvorila obsežno na-ravno streho. Prostor pred njo je bil raven, poraščen z mehkim mahom in resjem ter popolnoma suh.

Takoj so se lotili posla. Pose-kali so nekaj primernih dreves ter iz njih naredili ogrodje za koč. Kup suhih smrekovih skor-rij, ki jih je Breznikov Anz iz-taknil globlje v gošči, so upora-bili za stene in streho. Koča res ni bila Bog ve kako lepa, toda svojemu namenu je le ustrezala. Vzdož sten so v notranjšči-ni naredili dva pograda in ju na-

polnili s suhim resjem, listjem in mahom. Blizu koč so izka-pali ognjišče, ga obložili s ka-menjem in prekrili. Tako je ba-la kuhinja pod večer že gotova. Ko se je zvečerilo, so prinesli kočico vse imetje in pogleli na pograde.

(Dalje prihodnjic.)

Razni mali oglasi

Potrebujemo 6 MOŠKIH

za splošno delo v skladišču
POSTREZNIKE
DOBRA PLAČA
STALNO POVOJNO DELO

VAUGHAN'S SEED STORE
601 W. JACKSON

FIREMEN—KURJACI

za stoker kotel, nočno ali dnevno delo, dobra plača.
YELLOW CAB CO.
57 E. 21st Street.

WINDOW WASHER
Uradno poslopje. Unijska plača.
Vprašajte WINDOW superintendenta
164 W. Jackson

PRODA SE tekoča mesnica. Zlatno poslopje na vogalu. 5 sob stan. oz. ozadju. Gorka voda—stoker kurje-va. Tile prostor za klobase in kape-nje, ter kokoši. 2 kari garaža. Zmer-na cena. 3800 W. 24th St. Chas. Blahut, lastnik. Crawford 3706.

PRODA SE OKROG
90 AKROV ZEMLJE, 35 mil severna na Highway 45, 1000 čevljev ob jazu-ru. Osem akrov lesa, ostalo A-1 tro-dovinitna zemlja. Devet sob hiša, dve kopalnici, štala in druga poslopja. Cena je \$35,000. Pogoje uredništvo.
L. I. BEHM
Grayslake, Illinois
Phone 5151

GOSPODINJA in kuharica, 4 odr-ščene osebe. Plača \$25.00. 3106 W. Roosevelt Road. Kedzie 0568.

V Prosveti so dnevne svetov-ne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih . . . . .

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. . . . . Vsa pojavnika daje vodstvo tiskarne
. . . . . Cene zmerna, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-58 S. Lawndale Avenue . . Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

Izpopolnjeni

DR. KERNOV

ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK

Cena \$5.00 s poštnino vred

V zalogi imamo tudi njegovo

Angleško-slovensko berilo

najboljši pripomoček pri učenju angleščine za starejše, ali mlajšim za učenje slovenščine.

Cena \$2.00 s poštnino vred

Naročila prejema

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.